

PANUŠKOVA SOUBORNÁ VÝSTAVA

(Topičův salón)

Sledujeme-li sestupně — proti směru vývoje — živočišné a rostlinné formy, dojdeme do minulosti nadmíru vzdálené. I tento pravěk jsme s to vyložití si ve smyslu nějaké vědecké soustavy. Srovnávací anatomie doplnila záhadné otisky, obraz praptáků a jiného živočišstva, dávno vyhynulého, jeví se nám v jejím výkladu jasně. Celý svět odpradávná, dí, byl spjat jediným zákonem životním a vývojovým.

Nejstarší dochovaná lidská kostra jest přibližně z téže doby jako nejstarší nálezy dokladů lidské tvořivosti.

Nástroje zrobené z pazourků mluví za dávného člověka právě tak jako naše dílo za nový lidský věk. Tak lze souditi na způsob života nejstarších lidí, nikoliv jen ze stavby a ustrojení jejich kostry, leč i dle věčných památek, dle jejich práce.

Jiný klíč k pravěku je báseň; nedbá vnější pravděpodobnosti, ze smyslu země a všelidské pravdy uhaduje minulost.

J. Panuška šel vlastní cestou. Byla to záliba a schopnost rekonstruovati v známých, přibližně až dodneška zachovaných krajinných poměrech stará hradiště, hrady, osady. —

Zobrazovanou svoji představu vidí Panuška jako skutečnost. Poloha místa, řeky, seskupení skal, vodní soutok dodávají obrazu vnější věrnosti. Malíř popisuje podrobně knížecí Vyšehrad; je to velmi zajímavé líčení: mimo hradní skálu teče Vltava k ostrovům, tam, kde nyní leží město, jsou hluboké lesy. — Místopis a neobvyklost námětu diváka poutá, leč obraz představuje spíše krajinu s hradem než Vyšehrad. Aleš a Smetana zbásnili toto téma ve smyslu národních pověstí, Panuška jeho tvářnost odvozuje.

Panuškova výstava zjevuje spíše usuzujícího malíře než snílka. Krajina podstatně od nynější neodlišná připodobněna je prehistorickým potřebám.

Stavby, zobrazený děj, vyhynulá zvířata jsou vlastním

obsahem vystavených obrazů. Malba jest Panuškoví jen prostředkem, aby předvedl svůj dávnověk.

V zemském muzeu jsou Jirasovy obrazy doby kamenouhel-
né; není pochyby, že by je Panuška namaloval lépe a odborn-
něji. Právě tak jako by byly ony, jsou i vystavené obrazy zají-
mavé, leč obojí patří spíše do muzea než do obrazárny.

V pracích Žežulka, Libuše, Mamut atd., v nichž malíři
nešlo o přesvědčování diváka namalovanou hmotou, jež ne-
jsou hypotézami, leč především obrazy, je patrný nový směr,
jímž by mohl Panuška dojít k zamýšlenému cíli.

K zajímavé výstavě napsal V. Tille úvodní článek, v němž
dí: „Snad archeologie, neúprosná a věcná ve svých přísných
poznatcích, nedá Panuškoví ve všem za pravdu, rozptýlí stříz-
livým světlem fakt leckterý jeho sen, tím však neumenší jeho
zásluhu, že chce mocně, pozoruhodnou tvůrčí silou rozsvětlit
v myslích našich lidí živoucí vidiny z dávné minulosti naší
země, vidět vlastníma očima jako výtvarný umělec ony doby,
nad nimiž leží dosud tmavé stíny historie.“